

ACC. N:R **M. 10606: /- 7.**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland

Upptecknat av: Alfr. Sjöberg

Härad: Västbo

Adress: Lanna

Socken: Kulltorp

Berättat av:

Uppteckningsår: 1948

Född år 1877 i Lanna

Jordbrukets biverksamhet.

s. 1-7

Lu F 61.

M.10606: /.

Landskap: Småland. Upptecknat av: Alfr. Sjöberg,
 Härad: Västbo. Adress: Lanna.
 Socken: Kulltorp. Berättat av:
 Uppteckningsår: 1948. Född år 1877 i Lanna.

Jordbrukets binärningar.

De yrken vilka här bedrivits som binärningar till jordbruket har varit slöjd i trä och järn, kolning av träkol, tjärbränning och körslor. Det var huvudsakligen husgerådsaker och möbler man gjorde, vad nu träslöjden beträffar. Hit får man även räkna tillverknin-
 g av vagnar och övriga för jordbrukets skötsel behöf-
 lig redskap. När dessa slöj-
 der här togo sin början är ej med visshet känt. Men får man döma av på kistor och skåp målade eller inskurna årtal, var det redan i början av 1700-
 hundratalet man slöjdat här. Under 1800-talet och även på 1900-talets början bedrev man träslöjden som hantverk. Numera ha fabri-
 kerna så gott som konkurrerat ut detta hantverk. Förutom sängar, fällbänkar och bord, som ju utgjorde möblemanget i ett bondhem, gjorde man även laggkärl. Materialet fick man ur egna skogar och bestod av furu och gran, ek och ask. Bräderna härtill sågades ut vid någon av de små sågkvarnarna i orten. Dessa sågar kallades 'grindsåg' eller 'hickesåg'. Ett slags enklare ramsåg. Det var en ganska omständlig procedur att såga vid dessa verk. Först måste stocken 'bankas', som det kallades, d. v. s. ett fäste måste huggas ut i förändan för att kunna kila fast densamma. (ritning) Sedan detta verkställes sattes såget i gång. Det var ingalunda någon överdriven. Kunde man såga ut så där en tolfte eller högst två, d. v. s. 24 st. pr dag, ansågs detta vara ett rekord. Man hade inte så bråttom på den tiden. Det berättas att sågmästaren kunde ta sig ett par timmars siesta innan sömnen gått ut. Ej heller måtten

M. 10606: 2.

Landskap: Småland Upptecknat av: Alfr. Sjöberg
 Härad: Västbo Adress: Lanna
 Socken: Kulltorp Berättat av:
 Uppteckningsår: 1948 Född år 1877 i Lanna

på bräderna just så precisa heller, om den ena brädan blev 2 tum tjock och den andra 1 eller 1 och ett halv, så spelade detta inte någon roll för den delen. Brädernas finhet berodde mycket på vilket humör sågaren var. Han behövde stundom "smörjas" allt ibland. Men sådant hörde dock till undantagen. De flesta voro hederliga och präktiga män efter vad deras eftermäle förtäljer. Men brädernas kvalitet nog till största delen på verkets beskaffenhet. Materialen var ofta nog bristfällig. Ty dessa såg ägdes vanligen av flera bönder, stundom en hel by, varför underhållet ofta blev en smula problematisk. Denna träslöjd benämndes här för snickeri. Verkstadslokalen var mestadels en mindre stuga på gården, men stundom var den inrymd i en kammare i själva mangårdsbyggnaden. Där vid gavelfönstret stod hyvelbänken. Denna bestod av en fyra tum tjock och åtta eller tio tum bred planka av ek eller bok. Den främre ändan var glidbar och försedd med en "med vilken man kunde ~~xxxxxxx~~ förlänga densamma. Här var anbrakt ett fyrkantigt hål i vilket var anbrakt hake av järn. Den fasta plankan hade flera sådana hål utefter hela längden med cirka tre tums mellanrum. Här fanns också en hake som flyttades allt efter arbetsstyckets längd som fasthöll densamma under arbetet. När den den behövliga längden på brädan sågats av och fastsats d.v.s. skruvats fast, kunde man börja hyvlingen. Den första hyvel som kom till användning kallades betecknande nog "skrubbhyvel," där stålet var något rundslipat. Det andra stålet var ~~xxx~~ "släthyveln" eller som han benämndes "oxhyvel." Men innan möbelen eller vad det nu var kom under målarens behandling fick det ~~xxxxx~~ en sista avputsning med "putshyveln," vars stål var mycket noga slipats. Vid hoplimning av två eller flera bräder måste kanterna mycket noga riktas med en ungefär en och en halv aln lång hyvel kallad "rubank," här gick den under namnet "stråke." Änd- och sidstyckena samman fogades med s.k. nockar. (ritning) Var möbelen av ek, ask

M. 10606:3.

Landskap: Småland Upptecknat av: Alfr. Sjöberg
 Härad: Västbo Adress: Lanna
 Socken: Kulltorp Berättat av:
 Uppteckningsår: 1948 Född år 1877 i Lanna

eller annat lövträ lade man ner ett mycket omsorgsfullt arbete på att få möbelen eller vad det nu var så vacker som möjligt. På dörrar och lådor var inläggningar av trä i annan färg, föreställande blommor och geometriska- eller fantasifigurer så konstnärligt utförda och välgjorda att de mycket väl kan tävla med nutida tillverkningar trots deras tillgång av både bättre tekniska och maskinella resurser. Om man betänker de gamles enkla redskap. Ofta fick snickaren utföra sina arbeten i den gård där möblerna tingats. Detta förekom alltid då någon av familjens ungdomar skulle gifta sig och sätta eget bo. Det hörde nämligen till seden att föräldrarna skulle förse de unga med behövt möblemang.

Vid sådana tillfällen utrymdes "storstugan" som uppläts för detta ändamål. Något liesmide förekom inte här. De liar man behövde köpte man från andra orter t.ex. från Västergötland varest de bästa liarna tillverkades trodde man. Det ~~xxx~~ var kringvandrande gårdfarihandlare de s. k. "knallarna", som tillhandahöll dessa tillsammans med en hel del andra varor. Det enda smide som gjordes här var eggjärn, såsom yxor och knivar, både bords- och täljknivar, sockertänger och torvhackor m. m. Naturligtvis även annat för jordbruket behövt smide. Smedjan var en mindre byggnad av timmer och täckt med bräder, och belägen ett bra stycke från gården. På ena långsidan och mitt emot dörren var härden. Murad av gråsten och utan skorsten, gemon en lucka itaket över härden sökte sig röken ut. Denna öppning täcktes med en lämm då elden var släckt på härden. Vid härdens ena ända var fläkten eller som den här kallades "bälgen", sin plats. Denna sattes i rörelse med en spak som fördes upp och ned. Framför härden på en i jorden nedgrävd ekstubbe stod städet. I samma stubbe var fastsatt en skarpslipad stältand på vilken man högg av järnet i sådana längder som behövdes. Ett ox- eller kohorn fyllt med sillake i vilket man avkylde sina mejslar och prylar var fastsatt vid samma stubbe. I ett hörn av smedjan var en avbalkning för träkolen.

M. 10606:4.

Landskap: Småland Upptecknat av: Alfr. Sjöberg
Härad: Västbo Adress: Lanna
Socken: Kulltorp Berättat av:
Uppteckningsår: 1948. Född år 1877 i Lanna

På härden låg alltid nödiga verktyg såsom hammare och tänger jämte en del mejslar och broddar. Storsläggan låg alltid på golvet vid städkubben. Behöligt material d. v. s. järnet hämtades ifrån Nissafors i ~~Nixxxx~~ Källeryd. Åminne i Kärda eller vid något av småbruken i Åsenhöga. Priset var lite olika beroende på partiets storlek, cirka 7 å 8 öre skålpundet. Vid tillverkning av bordsknivar och annat klensmide nöjdeman sig med gammalt järn såsom utslitna liar o. d. Arbetslönerna voro låga. Den som kunde få en dagspenning av fem daler, vilket i nuvarande mynt motsvarade ungefär 75 öre, måste vara synnerligen ~~stxxx~~ skicklig i sitt yrke. Men anspråken voro på den tiden inte stora. Det rådde alltid ett mystiskt dunkel i de gamla smedjorna, en viss sagoskymning som verkade mycket tilldragande och kom dem att skimra i ett rent av troliskt skimmer. Men så voro också de gamla smederna goda sagoberättare, alltid laddade med historier om troll och spöken eller annat otyg. En annan förvärvsgren till binäring var kolning av smideskol, som ända in på 1890-talet spelade en rätt så avsevärd roll som inkomstkälla. Denna är nu helt nedlagt. När vårarbetet undanstökats begåvo sig gårdarnas alla manliga individer till skogen för att fälla kolningsvirke. När man fällt så mycket man ansåg behövt för ett par milor, lades virket upp i rös och fick torka under sommaren. För att på hösten, närmare bestämt, i oktober månad resas upp i milor och tändes sedan den blivit ordentligt ~~stybbats~~ ned. Sedan milan tänts fick den ej lämnas utan tillsyn, varför kolaren under tiden bodde i en jordkoja i milans närhet. Kolarens yrke var både riskfullt och ansträngande, fast det var högst sällan någon olycka inträffade ty det var endast tränade och vana personer som utövade det yrket. Men det var sannerligen en enformig ~~enformig~~ tillvaro kolarens där han fick vakta sin mila kanske halv milen från närmsta gård inne i den ödsliga, djupa ödemarksskogen. Inte att undra på om han tyckte sig se mera av av mystiska väsen och otyg än folket i byarna. Om han där låg halvslum-

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M.10606: /.

Landskap: Småland. Upptecknat av: Alfr. Sjöberg,
Härad: Västbo. Adress: Lanna.
Socken: Kulltorp. Berättat av:
Uppteckningsår: 1948. Född år 1877 i Lanna.

Jordbrukets binärningar.

De yrken vilka här bedrivits som binärningar till jordbruket har varit slöjd i trä och järn, kolning av träkol, tjärbränning och körslor. Det var huvudsakligen husgerådsaker och möbler man gjorde, vad nu träslöjden beträffar. Hit får man även räkna tillverknin av vagnar och övriga för jordbrukets skötsel behövlige redskap. När dessa slöjder här togo sin början är ej med visshet känt. Men får man döma av på kistor och skäp målade eller inskurna årtal, var det redan i början av 1700- hundratalet man slöjdat här. Under 1800-talet och även på 1900-talets början bedrev man träslöjden som hantverk. Numera ha fabrikerna så gott som konkurrerat ut detta hantverk. Förutom sängar, fällbänkar och bord, som ju utgjorde möblemang i ett bondhem, gjorde man även laggkärl. Materialet fick man ur egna skogar och bestod av fur och gran, ek och ask. Brädena här till sågades ut vid någon av de små sågkvarnarna i orten. Dessa sågar kallades "grindsåg" eller "hickesåg". Ett slags enklare ramsåg. Det var en ganska omständig procedur att såga vid dessa verk. Först måste stocken "bankas", som det kallades, d. v. s. ett fäste måste huggas ut i förändan för att kunna kila fast densamma. (ritning) Sedan detta verkställes sattes såget i gång. Det var ingalunda någon överdriven. Kunde man såga ut så där en tolfte eller högst två, d. v. s. 24 st. pr dag, ansågs detta vara ett rekord. Man hade inte så bråttom på den tiden. Det berättas att sågmästaren kunde ta sig ett par timmars siesta innan sömnen gått ut. Ej heller måtten

M. 10606: 2.

Landskap: Småland Upptecknat av: Alfr. Sjöberg
 Härad: Västbo Adress: Lanna
 Socken: Kulltorp Berättat av:
 Uppteckningsår: 1948 Född år 1877 i Lanna

på bräderna just så precisa heller, om den ena brädan blev 2 tum tjock och den andra 1 eller 1 och ett halv, så spelade detta inte någon roll för den delen. Brädernas finhet berodde mycket på vilket humör sågaren var. Han behövde stundom "smörjas" allt ibland. Men sådant hörde dock till undantagen. De flesta voro hederliga och präktiga män efter vad deras eftermäle förtäljer. Men brädernas kvalitet nog till största delen på verkets beskaffenhet. Materialen var ofta nog bristfällig. Ty dessa såg ägdes vanligen av flera bönder, stundom en hel by, varför underhållet ofta blev en smula problematisk. Denna träslöjd benämndes här för snickeri. Verkstadslokalen var mestadels en mindre stuga på gården, men stundom var den inrymd i en kammare i själva mangårdsbyggnaden. Där vid gavelfönstret stod hyvelbänken. Denna bestod av en fyra tum tjock och åtta eller tio tum bred plank av ek eller bok. Den främre ändan var glidbar och försedd med en ⁷, med vilken man kunde ~~xxxxxxx~~ förlänga densamma. Här var anbrakt ett fyrkantigt hål i vilket var anbrakt hake av järn. Den fasta plankan hade flera sådana hål utefter hela längden med cirka tre tums mellanrum. Här fanns också en hake som flyttades allt efter arbetsstyckets längd som fasthöll densamma under arbetet. När den den behövlige längden på brädan sågats av och fastsats d.v.s. skruvats fast, kunde man börja hyvlingen. Den första hyvel som kom till användning kallades betecknande nog "skrubbhyvel", där stålet var något rundslipat. Det andra stålet var ~~xxx~~ "släthyveln" eller som han benämndes "oxhyvel". Men innan möbelen eller vad det nu var kom under målarens behandling fick det ~~xxxxx~~ en sista avputsning med "putshyveln", vars stål var mycket noga slipats. Vid hoplimning av två eller flera bräder måste kanterna mycket noga riktas med en ungefär en och en halv aln lång hyvel kallad "rubank", här gick den under namnet "stråke". Änd- och sidstyckena samman fogades med s.k. nockar. (ritning) Var möbelen av ek, ask

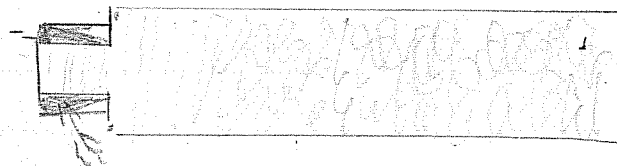
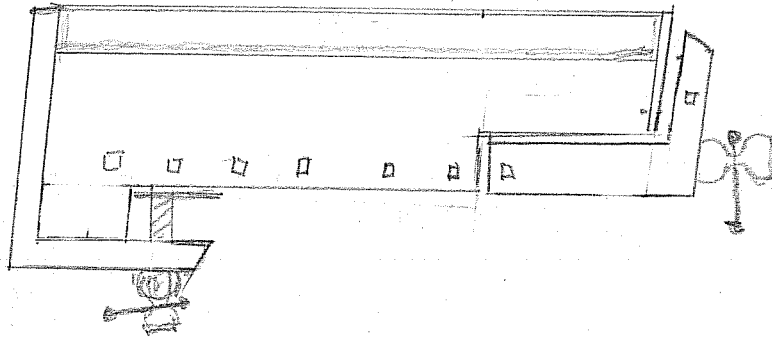
Ifyll endast ovanstående uppgifter!

H. Ekman

ACC. N:R M. 10606: 2a.

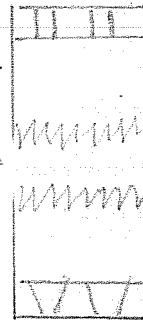
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hjulsbänk. M. 10606:

Bankad rögtack.

"reklam"

M. 10606:3.

Landskap: Småland Upptecknat av: Alfr. Sjöberg
 Härad: Västbo Adress: Lanna
 Socken: Kulltorp Berättat av:
 Uppteckningsår: 1948 Född år 1877 i Lanna

eller annat lövträ lade man ner ett mycket omsorgsfullt arbete på att få möbelen eller vad det nu var så vacker som möjligt. På dörrar och lådor var inläggningar av trä i annan färg, föreställande blommor och geometriska- eller fantasifigurer så konstnärligt utförda och välgjorda att de mycket väl kan tävla med nutida tillverkningar trots deras tillgång av både bättre tekniska och maskinella resurser. Om man betänker de gamles enkla redskap. Ofta fick snickaren utföra sina arbeten i den gård där möblerna tingats. Detta förekom alltid då någon av familjens ungdomar skulle gifta sig och sätta eget bo. Det hörde nämligen till seden att föräldrarna skulle förse de unga med behövt möblemang.

Vid sådana tillfällen utrymdes "storstugan" som uppläts för detta ändamål. Något liesmide förekom inte här. De liar man behövde köpte man från andra orter t.ex. från Västergötland varest de bästa liarna tillverkades trodde man. Det ~~xxx~~ var kringvandrande gårdfarihandlare de s. k. "knallarna", som tillhandahöll dessa tillsammans med en hel del andra varor. Det enda smide som gjordes här var eggjärn, såsom yxor och knivar, både bords- och täljknivar, sockertänger och torvhackor m. m. Naturligtvis även annat för jordbruket behövt smide. Smedjan var en mindre byggnad av timmer och täckt med bräder, och belägen ett bra stycke från gården. På ena långsidan och mitt emot dörren var härden. Murad av gråsten och utan skorsten, gemon en lucka itaket över härden sökte sig röken ut. Denna öppning täcktes med en lämm då elden var släckt på härden. Vid härdens ena ända var fläkten eller som den här kallades "bälgen", sin plats. Denna sattes i rörelse med en spak som fördes upp och ned. Framför härden på en i jorden nedgrävd ekstubbe stod städet. I samma stubbe var fastsatt en skarpslipad stältand på vilken man högg av järnet i sådana längder som behövdes. Ett ox- eller kohorn fyllt med sillake i vilket man avkylde sina mejslar och prylar var fastsatt vid samma stubbe. I ett hörn av smedjan var en avbalkning för träkolen.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 10606:4.

Landskap: Småland Upptecknat av: Alfr. Sjöberg
Härad: Västbo Adress: Lanna
Socken: Kulltorp Berättat av:
Uppteckningsår: 1948 Född år 1877 i Lanna

På härden låg alltid nödiga verktyg såsom hammare och tänger jämte en del mejslar och broddar. Storsläggan låg alltid på golvet vid städkubben. Behöligt material d. v. s. järnet hämtades ifrån Nissafors i ~~Nixxxx~~ Källeryd. Äminne i Kärda eller vid något av småbruken i Åsenhöga. Priset var lite olika beroende på partiets storlek, cirka 7 å 8 öre skålpundet.

Vid tillverkning av bordsknivar och annat klensmide nöjdeman sig med gammalt järn såsom utslitna liar o. d. Arbetslönerna voro låga. Den som kunde få en dagspenning av fem daler, vilket i nuvarande mynt motsvarade ungefär 75 öre, måste vara synnerligen ~~stxxx~~ skicklig i sitt yrke. Men anspråken voro på den tiden inte stora. Det rådde alltid ett mystiskt dunkel i de gamla smedjorna, en viss sagoskymning som verkade mycket tilldragande och kom dem att skimra i ett rent av trolskt skimmer. Men så voro också de gamla smederna goda sagoberättare, alltid laddade med historier om troll och spöken eller annat otyg. En annan förvärvsgren till binäring var kolning av smideskol, som ända in på 1890-talet spelade en rätt så avsevärd roll som inkomstkälla. Denna är nu helt nedlagt. När vårarbetet undanstökats begåvo sig gårdarnas alla manliga individer till skogen för att fälla kolningsvirke. När man fällt så mycket man ansåg behövt för ett par milor, lades virket upp i rös och fick torka under sommaren. För att på hösten, närmare bestämt, i oktober månad resas upp i milor och tändes sedan den blivit ordentligt ~~atybbats~~ ned. Sedan milan tänts fick den ej lämnas utan tillsyn, varför kolaren under tiden bodde i en jordkoja i milans närhet. Kolarens yrke var både riskfullt och ansträngande, fast det var högst sällan någon olycka inträffade ty det var endast tränade och vana personer som utövade det yrket. Men det var sannerligen en enformig ~~enformig~~ tillvaro kolarens där han fick vakta sin mila kanske halv milen från närmsta gård inne i den ödsliga, djupa ödemarksskogen. Inte att undra på om han tyckte sig se mera av av mystiska väsen och otyg än folket i byarna. Om han där låg halvslum-

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 10606:5.

Landskap: Småland Upptecknat av: Alfr. Sjöberg
 Härad: Västbo Adress: Lanna
 Socken: Kulltorp Berättat av:
 Uppteckningsår: 1948 Född år 1877 i Lanna

rande på sin risbädd i kajan medan natten sakta skred fram tyckte sig s skogsfruns lockande ögon i dörrspringan eller hörde trollens hesa skrat på mon. När vinter kom med snö och kyla och kärr och mossar fröso till då vidtog körningen med kolen till masugnarna i Nissafors och Aminne. Dit körde man också myrmalmen. En annan icke föraktlig förvärvsgren va tjärbränning. För vilket ändamål man bröt kärniga furustubbar, som man högg sönder och upplade för torkning. I en backslutning restes milan. Marken gjordes skålformig och bekläddes med färsk granbark. Härifrån ledde en ränna i vilken den brända tjäran rann ner i en träkagge. Milan ordnades på samma vis som för träkol. Man gjorde även beck av tjäran. För detta ändamål kokades den så länge tills den blev tjock som gröt. Det färdiga becket tappades i formar av grnbark till ungefär ett skålpunds vikt. Becket användes av smederna som därmed lackerade yxor och annat smide och var ett utmärkt medel mot rost. Skomakarna måste ha beck till garnet vid hopsyning av skodon. Becket och tjäran forslades och såldes i Halmstad och Jönköping varest denna vara var mycket eftersökt. Det mästa av snickarnas arbeten kom till användning i hemorten men de såldes även på marknader i Värnamo och Gislaved, medan smedernas arbeten avyttrades av kringvandrande gårdfarihandlande. Ett annat näringsfän var körslor. Det var transporter av bräder till Halmstad och järn från ortens järnbruk till Jönköping. Det var inga lustresor dessa färder, de togo veckor i anspråk. Det fordrades en hel del förberedelser innan de företogs. Vagn, seldon och annan material skulle smörjas och överses. Så var det foder till dragarne. Ett par säckar hö och så mycket havre att den vanliga dagransonen utgjorde en kappe

M. 10606:6.

Landskap: Småland Upptecknat av: Alfr. Sjöberg
 Härad: Västbo Adress: Lanna
 Socken: Kulltorp Berättat av:
 Uppteckningsår: 1948 Född år 1877 i Lanna

För körsvennens räkning packade man det blåmalade och järnbandade matsäckssrinet med en hel del matvaror såsom bröd, smör, ost och korv samt kött, fläsk och en försvarlig mjölpankaka. En liten kagge med vagnsmörja fick icke förglömmas. Det var vanligen självägande bönder, den tidens småbrukare, som sysslade med snickeri. Det små och magra hemmansbruk de innehade, vilken ingalunda kunde ~~kunna~~ giva föda och uppehälle åt deras familjer. Som vanligen voro rätt stora. Dessutom trycktes de av ofta stora skulder de råkat uti dels att inteckningar följde gårdsköpen och dels måste alltid syskonen så att säga "lösas" ut ur gården. Deras levnadsstandard ^{var} mycket låg. Allt detta tvingade dem därför att söka biförtjäster. Som de ofta voro ganska händiga åstadkommo de ibland riktiga konstverk. Att bygga hus kunde varenda bonde. Det så att säga hörde till en bondes funktioner. Smedsyrket däremot bedrevs sällan av riktiga bönder. Det var torpare och backstugusittare som utövade detta. Deras ekonomiska ställning var om möjligt ännu sämre än småbrukarnes. Deras enda rikedom var en ganska stor barnskara. Trots att de voro mycket arbetssamma och i allmänhet skötsamma var fattigdomen tryckande. De så att säga fick leva "för dagen." Det blev sällan något över för dagen efter. Mangårdsbyggnaderna var rätt stort tilltagna i bondgårdarna, men innehöllo ej många rum. Vanligen bara två, en dagligstuga och ~~en liten~~ en liten kammare, dessutom ett litet obetydligt kök, vilket sällan kom till användning utom vid bakning, slakt och tvättning, då det sällan fanns någon lillstuga eller brygghus vid dessa gårdar. Men husen voro mycket ombonade och varma trots fattigdomen. Det var inte ofta det kunde hållas mer än två kor och i många fall blott en enda. Det var som regel att dessa hantverkare utövade sitt yrke under vintertiden då jorden låg frusen och omöjlig att bearbeta, ty på sommaren fanns annat arbete för dessa dels med odling och dels med byggnadsarbeten. Här på orten var

M. 10606: 7.

Landskap: Småland Upptecknat av: Alfr. Sjöberg
Härad: Västbo Adress: Lanna
Socken: Kulltorp Berättat av:
Uppteckningsår: 1948 Född år 1877 i Lanna

arbetet vid den enskilda gården, så uppdelad, att hufadren mästadels fick sysselsätta sig med sitt hantverk, medan hustrun och barnen skötte ladugård och stall. Samt övrigt arbete både inom- och utomhus. Det var endast det vanliga grovarbetet såsom vedhuggning och annat skogsarbete, jämte värkörning, slåtter, skörde, höstplöjning och tröskning som hufadren tog del i. Han hade mer än nog arbete med sina bifötjänster. Detta gällde småbrukarna. De förmögnare och mera välsituerade bland bönderna som voro oberoende av några extra förtjänster, deltog i allt arbete på sina gårdar. Inom en by voro nästan alla representerade d. v. s. att det fanns både snickare och smeder samt andra hantverkare därstädes. Så mycket som tiden medgav deltog hela familjens medlemmar i arbetet, i synnerhet fingo barnen ganska tidigt deltaga i förvärvsarbetet efter förmåga. Det hände t. o. m. att kvinnorna att hjälpa till med hyvling av bräder i snickareverstaden eller dra pusten i smedjan, trots att hon kunde ha nog av hushållsbestyren. Så småbrukarehustrun förde ett ganska strävsamt liv och fick slita ont. På de större gårdarna var hustruns liv mycket drägligare, ty där höll man sig alltid med en hel stab tjänstefolk.

Mönster och modeller till sina arbeten, som man inte kunde åstadkomma själv skaffade man sig genom lån hos kolleger. Man lånade varandra både mönster och modeller. Det rådde alltid en kollegial sammanhållning mellan de gamla hantverkarna, man höll ihop och hjälpte varandra så gott man kunde. På den här trakten hade alltid dessa yrkesmän ord om sig, att vara knepiga och påhittiga att framställa nya mönster och modeller. Varför deras alster alltid voro mycket efterfrågade. De voro alltid vackra och nymodiga.